

A TANÁCSADÁS TÖRTÉNETI ÉS ELMÉLETI ELŐZMÉNYEI

Szentes Erzsébet
Sapientia - EMTE
2014.



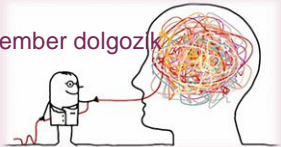
- a segítő emberi kapcsolatok szakmává váltak (professzionizálódtak)
- a segítő rendszerek elkülönülésének, az irányzatok megjelenésének tényezői:
 - a lelki jelenségekre vonatkozó tudományos megközelítések fejlődése
 - a változó emberi szükségletek, amelyek koronként új és új követelményeket támasztanak a professzionális segítőkkal és a szakmával szemben (Bagdy, 2009)
- tanácsadás kialakulása szorosan kapcsolódik a segítő szakmák, a pszichoterápia fejlődéstörténetéhez
- előzményként elsősorban a pszichológia tudományának, a különböző pszichológiai irányzatok hatásának jelentőségét érdemes figyelembe venni



A pszichológia tudománya



- a kísérleti pszichológia a 19. század második felében jött létre
 - 1879 - az első pszichológiai laboratórium
 - Németországban, a lipcsei egyetem filozófia tanszékén
 - Wilhelm Wundt – ötvöződik a természettudományos kísérletező szellem és a filozófiai (ismeretelméleti) gondolkodásmód
- Mint minden tudományág fejlődésében, itt is jellemző, hogy tudósai eltérő nézőponton vannak, más-más szemlélettel közelítenek a különböző kérdésekhez (pl. az emberi pszichikum működése, a személyiség).
- Irányzatok – emberkép, amellyel a szakember dolgozik



PSZICHOLÓGIAI IRÁNYZATOK HATÁSA A TANÁCSADÁSI TEVÉKENYSÉGRE

...annál mélyebbre lát a tanácsadó, minél többféle elméleti megközelítést tud használni...

Minden tanácsadó tevékenység alapja valamilyen **szemlélet**, melyet a tanácsadó személyisége, hitrendszere, tanult és létrehozott gyakorlata határoz meg.

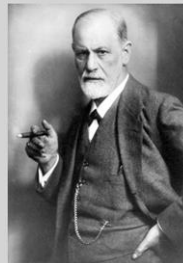


A tanácsadó akkor válik hitelessé, ha bizonyos mértékű **személyiségfejlődés**en is keresztülmegy, személyisége és képességei sugározzák azt, amit az elméletben vall, amilyen szemlélettel rendelkezik.



A PSZICHOANALÍZIS

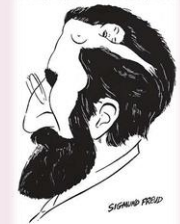
SIGMUND FREUD



(1856 – 1939)



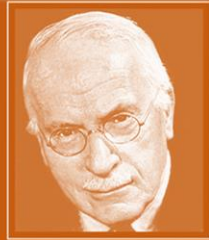
WHAT'S ON A MAN'S MIND



Alfred Adler



(1870-1937)



CARL GUSTAV JUNG

(1875-1961)



„Ha szeretnénk valamit egy gyermekben megváltoztatni, először meg kell vizsgálnunk, hogy nem olyasmiről van-e szó, amit saját magunkban kell megváltoztatni.” Jung

A pszichoanalitikus felfogás

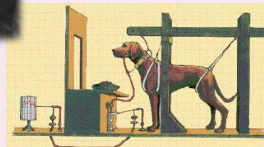


- tudattalan erők, ösztönök
- korai élettapasztalatok fontossága
- szorongás, kötődés, szublimálás, énvédő mechanizmusok
- a szabadszociáció, az ellenállás és indulatáttétel vizsgálata
- Cél: a tudattalan tartalmak tudatosítása, a személyiség rekonstrukciója, a múlt problémáinak feldolgozása
- Ideál: a „normális” ember, aki „tud szeretni és dolgozni”

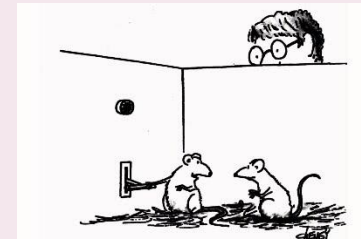
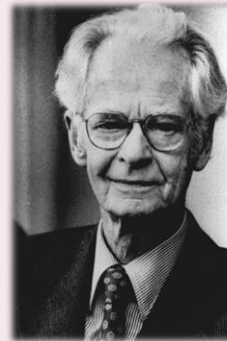
A BEHAVIORIZMUS



John B. Watson (1878-1958) Ivan Pavlov (1849-1936)



B. Frederic Skinner (1904 – 1990)



It's a rather interesting phenomenon. Every time I press this lever, that post-graduate student breathes a sigh of relief.

A behaviorista terápiás és tanácsadási megközelítés



- a viselkedés vizsgálata, a környezeti hatások fontossága
- inger → viselkedéses válasz → megerősítés → viselkedés rögzülése
- a helyes viselkedést megerősítő jutalmak szerepe
- a problémás viselkedés a hibás tanulásból ered
- Cél: a hibás tanulás és hibás viselkedés kiküszöbölése, ezek helyettesítése egy jobb alkalmazkodást lehetővé tevő viselkedésmintával
- Ideál: a tünetmentes ember
- kognitív fordulat ⇒ KOGNITÍV irányzat

Kognitív pszichológia



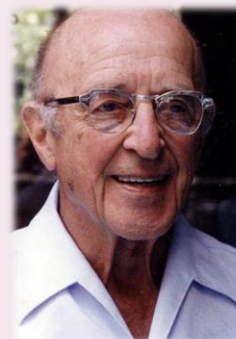
- a tudat működésének vizsgálata (észlelés, gondolkodás stb.)
- Konstruktivizmus
 - a tudás konstrukció eredménye
 - a megismerő ember felépít magában egy világot, ami tapasztalatainak befogadója, értelmezője lesz
 - fontos az információ feldolgozása, értelmezése, rendszerbe való beépítése
 - a tapasztalat maga is konstruált, függ az előzetes tudástól
 - kiemelt szerepet kap a tanulást akadályozó előzetes elképzelések esetén a fogalmi váltás folyamata
- Tranzakcióanalízis (Berne)
 - játszmamentesség, választási lehetőségek megtalálása
 - valós érzelmek, kongruencia
 - a másik félért felelősséget vállalni

A HUMANISZTIKUS PSZICHOLÓGIA

- a pszichoanalízis (Freud, Adler, Erikson, Fromm, Jung) és a behaviorizmus (Pavlov, Watson, Skinner) után a „harmadik nagy erő” a pszichológiában (1950-es évek)
- Abraham Maslow (1908 – 1970)



Carl Rogers (1902 – 1987)



Nincsenek naiv elképzeléseim az emberi természetről. Nagyon jól tudom, hogy az emberek hihetetlenül kegyetlen, borzalmas, destruktív, éretlen, regresszív, antiszociális, bántó magatartásra képesek, védekezésből és belső félelemből. Ugyanakkor tapasztalataim legelevenebb és legvidámabb élményei közé tartoznak azok, amikor ilyen egyénnel kerülök kapcsolatba, és közben felfedezem azt az erőteljes pozitív viszonyulási hajlandóságot, ami az ő és mindannyiunk legmélyebb rétegeiben él.

Humanisztikus szemlélet



Alapelvek:

- az érdeklődés középpontjában az élményeket átélő személy áll (saját szubjektív világlátásuk, érzéslésük és önértékelésük)
- az emberek alapvető szüksége, hogy lehetőségeiket és képességeiket kifejlesszék
- az egészség kritériuma a fejlődés és az önmegvalósítás
- a személy méltósága a legfőbb érték (az emberek alapvetően jók, a pszichológia célja pedig az emberek megértése és nem viselkedésük előrejelzése vagy kontrollálása)



Humanisztikus személyiség-felfogás



1. rendelkezik azon erővel, hogy érvényre juttassa az önmagában rejlő erőket, képességeket
2. képes arra, hogy nyitottan fogadja élményeit a külvilágról, más emberekről, valamint önmagáról
3. a másik ember jelenléte a legfontosabb segítség önmagunk megértésében és elfogadásában
4. a neurózis és szorongás abból fakad, hogy a másokkal való kapcsolat során a kapott visszajelzés/kép nem egyezik az önmagáról alkotott képpel
5. ha mások úgy fogadják el, amilyen, akkor a személynek is könnyebb önmagát és a másikat is elfogadni

A személyközpontú segítő beavatkozások



- Cél: a jól működő érett személyiség kialakulásának a segítése (Pintér, 2009)
 - megfelelő belső pszichés funkciók (valóság-hű észlelés, kialakult identitás, megfelelő szintű autonómia, nyitottság, életöröm)
 - jó társas kapcsolatok kiépítésének képessége (tud szeretetet adni és kapni, az intimitás megélésének képessége, empátia)
 - alkotóképesség, helyállás (keresi és megtalálja a magának való hivatást, képességei szerint teljesít, alkalmazkodik a változó világhoz, és megfelelően önérvényesítő)
 - az erkölcsi fejlődés megfelelő szintjének az elérése (erkölcsi szilárdság, lelkiismereti érettség, stabil értékrend, ugyanakkor rugalmasság)
 - lelki védelmi funkciók a megléte (érzelmi biztonság, a nehézségekkel való együttélés képessége, a stresszel, veszteségekkel való megküzdés képessége, a saját belső erőforrások bevonása a problémák megoldásába, mer és tud segítséget kérni olyan helyzetekben, amelyekkel önmaga nem tud megküzdeni)
- Ideál: a „totálisan funkcionáló”, nyitott, szüntelenül fejlődő ember

• Humanisztikus szemlélet a tanácsadásban:



- empátiás beállítódás, őszinteség, törődés
- feltétel nélküli elfogadás
- facilitáló jellegű bánásmód
- hitelesség
- hit a fejlődésben, bizalom
- nondirektivitás, nondirektív kommunikáció is
- a segítő nem mondja meg a kliensnek az egyetlen és főleg a szerinte jó megoldást, nem veszi át a döntés terhét és felelősségét
- kliens: az emocionális problémákkal küszködő ember nem beteg, hanem önmagáért felelősséget érző és önmagáért tenni tudó személy (Rogers)
- más területek pl. tanári eredményességi tréning, szülői hatékony kommunikáció stb. (Gordon)

De ☺



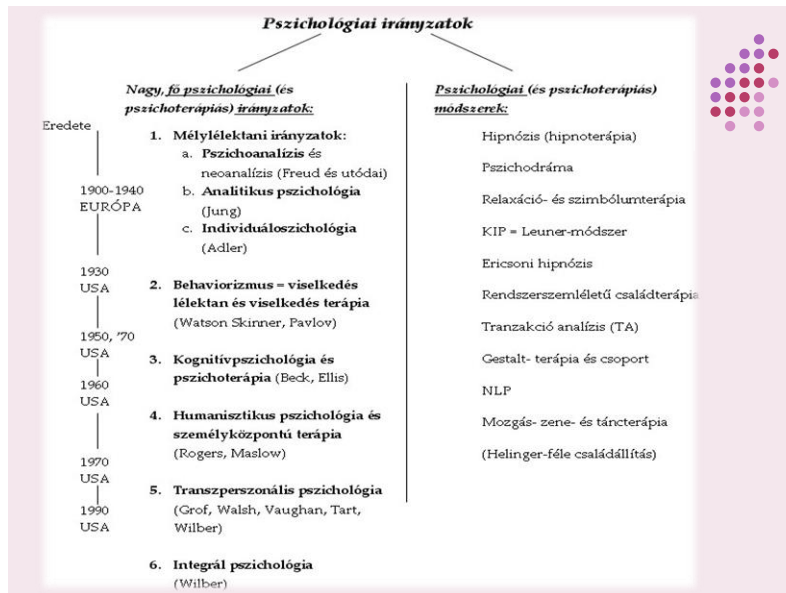
*Nem két ember véletlenszerű találkozásáról van szó..., hanem egy olyan helyzetről, amelyben az egyik fél tudja azt, hogy honnan hová, és hogyan akar eljutni a másik féllel (pl. a diákkal, klienssel) együtt. Ez maga a **direktivitás**, és egyben a kliens (vagy gyerek) **biztonságának** feltétele is.
(Ludányi, 2006)*

- célszerűség és tervezettség
- a klienst (pl. diákot, gyereket) nem hagyjuk magára


A segítő – kliens kapcsolatáról



*„Olyan kapcsolatok ezek, melyekben az egyik félnek az a szándéka, hogy a másik fél kibontakozását, érettségét, fejlődését vagy jobb működését, az élettel való megbirkózását segítse. A másik fél ebben az értelemben lehet egy személy, de egy csoport is.”
C. Rogers*



D.E. Super elmélete

- fejlődéselv a pályaválasztásban
 - pályafutás – élethosszan tartó szakmai fejlődés (1952)
 - fejlődési feladatok
 - öndefiníció
 - pályaerettség
 - multipotencialitás
 - szintézis
 - meghatározza a pályaválasztási tanácsadás folyamatát
- 

Bibliográfia



- *Bagdy Emőke: Pszichoterápia, tanácsadás, szupervízió, coaching: azonoságok és különbségek. In: Kulcsár Éva (szerk.): Tanácsadás és terápia. ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest, 2009.*
- *Dávid Mária (2012): A tanácsadás és konfliktuskezelés elmélete és gyakorlata. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest.*
- *Ludányi Ágnes: Ismeret-önismeret. Tanuláshoz, önismeret-fejlesztéshez pedagógusoknak. Okker Kiadó, Budapest, 2006*
- *Pintér Gábor: Személyközpontú pszichoterápia és tanácsadás. In: Kulcsár Éva (szerk.): Tanácsadás és terápia. ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest, 2009.*
- *Ritók P.-né (szerk.): A tanácsadás pszichológiája. Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.*
- *Ritoók Magda: Új tendenciák a pszichológiai tanácsadás fejlődésében. In: Kulcsár Éva szerk.: Tanácsadás és terápia. ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest, 2009.*



- *Dumitru, Ion Al.: Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice. Polirom, București, 2008.*
- *Jigau, M.: Consilierea carierei. Editura Sigma, București, 2000.*
- *Pléh Csaba: Pszichológiatörténet. Gondolat Kiadó. Budapest, 1992.*
- *Szilágyi Klára: Munka-pályatanácsadás mint professzió. Kollégium Kft., Budapest, 2003.*
- *Super, D.E.: Career Development: Self-concept Theory. CEEB, New York, 1968.*
- *Tomşa, Gheorghe: Orientarea și dezvoltarea carierei la elevi. Casa de Editură și Presă Viața Românească, București, 1999.*

